

4. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001р.

5. Про затвердження Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання і технічного опису їх бланків та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2012 р. № 251.

6. Про перебування іноземців на території Чеської Республіки: закон Чехії від 1 січня 2011 року №326 / 1999: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakony.online.cz/>

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФІРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Сандул О.В., здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту №2, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри конституційного права та прав людини, Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент **Калиновський Б. В.**

Реальність місцевого самоврядування визначається, в першу чергу, матеріальними і фінансовими ресурсами, якими розпоряджається територіальна громада та які в сукупності становлять матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування. Провідне місце в структурі фінансово-майнової діяльності органів місцевого самоврядування займає комунальна власність. Становлення інституту комунальної власності в Україні розпочалося із запровадження в Законі України «Про власність» у 1991 році комунальної власності як однієї з форм державної власності. Суб'єктами права комунальної власності на той час були виконкоми рад народних депутатів. Ухвалена у 1996 р. Конституція України змінила правовий статус комунальної власності, визначивши її як самостійну форму власності та надавши право від імені та в інтересах територіальних громад органам місцевого самоврядування володіти, користуватися та розпоряджатися об'єктами комунальної власності. Згідно зі ст. 142 Конституції України, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах та об'єктів їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних та обласних рад. [1]

Територіальні громади можуть мати спільну власність – об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій. Тобто, можливо виділити:

а) об'єкти, що задовольняють спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних та обласних рад без визначення часток територіальних громад (спільна сумісна власність);

б) об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів, які за рішенням двох або кількох територіальних громад, відповідних органів місцевого самоврядування об'єднуються на договірних засадах для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій з визначенням часток територіальних громад (спільна часткова власність).

Серед об'єктів, що становлять матеріальну основу місцевого самоврядування, важливе місце займають земельні ресурси. Земля є перш за все територіальною основою місцевого самоврядування, одним із головних ресурсів, які забезпечують життєдіяльність громади. По-друге, земля як об'єкт права власності громади є джерелом надходжень до місцевого бюджету. В цьому значенні земля має певні особливості, а саме:

1) земля набуває статусу об'єкта права власності та може бути включена до господарського обороту лише за умови, що їй надано визначений законом статус – статус земельної ділянки. Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Межі ділянки визначаються межовими знаками встановленого зразку або природними об'єктами. Місце розташування ділянки відтворюється на кадастровому плані, який містить різноманітну інформацію про ділянку. Права на ділянку реєструються в державному кадастрі і підтверджуються державним актом, вони є беззаперечними, тобто поки судом не визнано інше, власником вважається особа, зазначена у акті. Без виконання усіх трьох вимог закону - установлення меж, місця розташування та визначення прав - земельна ділянка не може розглядатися як об'єкт права власності. Це підтверджується і прямою заборобою розпочинати використання ділянок до встановлення меж та отримання документу про права на ділянку. Таким чином, сільська, селищна громада є власником не усіх земель у межах відповідного населеного пункту, а лише певних земельних ділянок. Ці земельні ділянки комунальної власності межують з ділянками інших власників – приватних та держави. Відповідно, землі одного власника не мають вигляду суцільного масиву. Ділянки приватної, комунальної та державної власності межують одна з одною. Більш того, час від часу ці ділянки змінюють господаря і прилучаються то до комунальної, то до державної, то до приватної власності. Таким чином, землі територіальної громади села, селища - це сукупність ділянок, власником яких є громада та які межують з ділянками інших власників.

2) перша особливість земель територіальної громади нерозривно пов'язана з другою особливістю, а саме з необхідністю їх відмежування від ділянок інших власників. Громада стане справжнім господарем своїх земельних ресурсів за умови, що вона відокремить – відмежує – їх від земельних ресурсів держави, інших громад та приватних землевласників. Розмежування комунальних та державних земель відбувається на підставі Закону України „Про розмежування земель державної та комунальної власності”, який визначає процедуру розмежування та землі, які передаються у комунальну власність. До розмежування всі землі (крім приватних) слід вважати державною власністю. Перехідними положеннями Закону України „Про розмежування земель

державної та комунальної власності” передбачено, що до розмежування земель розпорядження ними – тобто відчуження, передачу у користування – здійснюють органи місцевого самоврядування. Таке розширення повноважень сільської, селищної ради коштує недешево – 10% надходжень від продажу земельних ділянок в межах відповідного населеного пункту передаються до Державного бюджету України. [2] Враховуючи, що до земель державної власності при розмежуванні передаються в основному ті землі, які не можуть бути відчужені на користь фізичних та юридичних осіб або передані їм у користування, ця „десятина” є скритим податком. Фінансування цих витрат не обов’язково покладати на місцевий бюджет – кошти на це можуть дати і проекти міжнародної технічної допомоги, і приватні доброчинні організації, і потенційні інвестори.

Від земель інших громад землі сільської, селищної громади відокремлюються межею села, селища. Встановлення та зміна меж села, селища здійснюється на підставі рішення обласних рад, Київської міської ради за поданням районних та відповідних сільських, селищних рад. Встановлення та зміна меж села, селища може мати велике практичне значення. Наприклад, перенесення меж може виключити або, навпаки, включити до території села, селища певні об’єкти, підприємства, території. Це в свою чергу може вплинути на бюджет населеного пункту: адже податки сплачуються за місцезнаходженням платника. Таким чином, завдяки певному встановленню меж, громада може отримати або не отримати суми податків та зборів, в тому числі плати за землю, за забруднення навколишнього середовища і таке інше. Тому питання встановлення та зміни меж села, селища повинні отримувати постійну увагу місцевої ради.

Варте згадування здійснення „неформального” землекористування, тобто передача земель у користування юридичним особам без укладення відповідних угод. Від такої практики громада лише втрачає, тому землі громади мають належним чином інвентаризуватися та реєструватися, а сільська, селищна рада повинна постійно співпрацювати із громадою, органами державної влади з метою виявлення, припинення та попередження подібної практики.

Сьогодні землі сільських та селищних громад України є ресурсом, чий можливості для наповнення місцевих бюджетів використовуються недостатньо. Оцінка цих земель зазвичай в 2-5 разів нижче, ніж земель міст. Відповідно, орендна плата, плата за землю та продаж ділянок приносять незначний зиск. Тому сільським та селищним радам слід активніше впроваджувати на своїх землях сучасні проекти, здатні принести прибуток громади та мати позитивний вплив на соціально-економічний розвиток місцевих громад. Серед таких проектів слід особливо підкреслити розвиток екотуризму та створення „міських сіл”.

Екотуризм або „зелений туризм” виник в Україні не так давно, а вже встиг завоювати велику популярність серед наших співгромадян. Для того, щоб окреслити перспективи його розвитку, лише зазначимо, що в Німеччині та Австрії сільське господарство стало значною мірою способом життя, а не сферою виробництва. Мальовничі ферми та лани, пасовища та сади призначені в першу чергу для розваги туристів. [3]

„Міське село” – це осередок жителів міст у сільській місцевості, який складається із сучасних будинків та необхідної інфраструктури. В цих будинках проживають громадяни, які працюють у місті, але віддають перевагу проживанню у сільській місцевості. Такі „міські села” стали дуже популярні у світі в останні 25 років. Продаж або довгострокова оренда земельних ділянок під цими об’єктами може стати додатковим істотним джерелом наповнення сільського або селищного бюджету. Створення таких „міських сіл” впливатиме і на вартість земель сіл, селищ, адже експертна оцінка, яка передуватиме відведенню земельної ділянки, має визначити підвищену вартість землі (з урахуванням вартості такого інвестиційного проекту). Не слід з острахом ставитися до продажу земельних ділянок інвесторам-забудовникам: сплативши раз вартість ділянки, вони сплачуватимуть земельний податок щороку, тобто громада не втратить від продажу. [3]

Таким чином, конституційно закріплене право власності територіальних громад на зазначені матеріальні і фінансові ресурси, є запорукою розвитку і гарантією реального забезпечення права самостійно, в межах Конституції і законів України, реалізовувати інтереси населення відповідних територій. Конституція надала також територіальним громадам сіл, селищ і міст право об’єднувати на договірних засадах об’єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби. В розвинутих країнах із децентралізією доходи комунальної (муніципальної) власності створюють податкову базу місцевих бюджетів. В Україні, хоча податок на прибуток підприємств комунальної форми власності, як і земельний, зараховується до місцевих бюджетів і не враховується при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, надходження від нього не перевищують 1-2% у доходах місцевих бюджетів, що пов’язано із недосконалістю вітчизняного законодавства, неефективністю управління комунальною власністю органами місцевого самоврядування, відсутністю дієвих інструментів впливу територіальної громади на процес прийняття рішень. Тому надзвичайно важливо, щоб майнові операції, які здійснюються органами місцевого самоврядування з об’єктами комунальної власності, не ослаблювали економічних основ місцевого самоврядування. [4] Специфічним є те, що землі територіальної громади села, селища не є самостійною категорією земель, тобто можуть включати землі різних категорій. Це вимагає від місцевих рад та їх виконавчих органів здійснення управління землями з різним цільовим призначенням. У зв’язку з цим слід вважати доцільним широке залучення громадськості до вирішення питань управління землями різного цільового призначення. Це дозволить розширити професійну та інформаційну базу прийняття рішень, покращить стан демократії та законності у земельній сфері, сприятиме прозорості місцевого самоврядування. Залучення громадськості може здійснюватися шляхом опитування, організації громадських слухань, публічного обговорення, заснування постійної співпраці органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями з місцевими, регіональним та всеукраїнськими, з фаховими та з організаціями широкого профілю на зразок „Асоціацій допомоги

місцевому самоврядуванню”, поширених в США. Це сприятиме обміну досвідом, поширенню "найкращих практик" у сфері управління сільськими та селищними земельними ресурсами. Ще однією важливою рекомендацією є широке впровадження конкурентних основ у сфері надання земельних ділянок територіальної громади у власність та користування. У всіх випадках, коли більше однієї особи претендує на користування або придбання ділянки комунальної власності, організація і проведення земельного аукціону (конкурсу) має стати правилом, а не виключенням. Закон сьогодні дозволяє продавати на конкурсі не лише ділянку, а й право користування нею на умовах оренди; досвід наших сусідів – поляків, білорусів, угорців – свідчить, що конкурентний продаж істотно підвищує надходження до місцевих бюджетів та відповідальність землекористувачів за результати своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Леванський І. Плата за землю 2019 // Бюджетник. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/354-plata-za-zemlyu-2019>
3. Основи місцевого самоврядування // Аграрний сектор України URL: <http://agroua.net/economics/documents/category-37/doc-38/>
4. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком / Небава М. І., Ткачук Л. М. // Електронний навчальний посібник URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_u_pravlinny_a_regionalnym_rozvytkom/4_3.html

СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА

Сміхун В. С. здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально – наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Сьох К. Я.**

Останнім часом суспільство України бере активну участь в обговоренні парламентських змін, які відбуваються в стінах Верховної Ради України. Після парламентських виборів 2019 року дійсно відбуваються кардинальні зміни в чинному законодавстві. Одними із перших були зміни що стосуються правового статусу народного депутата України.

Правовий статус народного депутата України закріплений в Конституції України і в Законі України «Про статус народного депутата» від 17 листопада 1992 р. Народний депутат України – це представник Українського народу у Верховній Раді України і уповноважений ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, передбачені Конституцією України та законами України [1 ст.1]. Саме депутатський мандат передбачає легітимність повноважень обраного депутата та обумовлює характер відносин між депутатами і виборцями. Передусім від депутатського мандата визначається